

Előfizetési árak helyben és vidéken:

Egy évre	24 korona.
Fel évre	12 korona.
Negyed évre	6 korona.
Egy óra	2 korona.
Egyes szám ára	8 fillér.
Vidéken	10 fillér.

Megjelenik mindennap hétfőn és
o ünnep után való napon is. o

NAPLÓ

POLITIKAI NAPILAP.

KOLOZSVAR,

1905. január 20., péntek

HIRDETÉSI DIJAK:

Nyitór sor: 50 fillér. — Üzleti hirdetések megállapodás szerint. — Apró hirdetések: Egy szó 4 fill., vastagabb betűvel 8 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal Jókai-utca 15. szám alatt van. — Keziratokat o nem ad vissza a szerkesztőség. o

TELEFON-SZÁM: Szerkesztőség: 379.
Kiadóhivatal: 378.

Wesselényi báró programbeszéde.

A Vigadóban ember emberhátán tolongott. — Bánffy báró és Dessewffy gróf eljöttek a programbeszédre. — Wesselényi báró, Bánffy báró, Dessewffy gróf, Pisztori dr., Posta Béla dr., Irsay József, Fogarasi Albert óriási lelkesedést keltő szónoklatokat mondtak.

Bánffy báró a tisztviselőkről.

Lakoma a vasutnál.

— Saját tudósítónktól. —

— január 19.

A nagy napok ime megkezdődtek. Egy sajátos politikai ginekologia teremődött meg, s a zsebkendő, — mely belobogtatta magát a történelembe, — zászlóerdőket szült. A szunyadó szenvedélyek egy pillanat alatt felcsattantak, miként a sötét éjben ég felé szaladó röppentyű, mely tündöklőve hatja át a légi tért; a nemzeti ellentállás minden vonalon szerveződött, s ma már zárt sorokban, váll a váll mellett várja a trombita jelt, hogy szuronysegezve rohanjon a küzdelembe. Ily időben minden cselekedet: esemény, minden kijelentés: sulyiyal bíró reveláció, s egy pillanatnak tett nélkül való elröppenése a megszé kiható mulasztás jellegével bír. De nem egy pillanat sem röptül el tett nélkül, egy pillanat sincs melyben az élő, az érző nemzet szóval és tettel meg ne nyilatkoznék. És a nemzeti szellem ezen ujjászületésében Kolozsvár város vezet, a homloktérben áll. A tegnapi nap nem lokális, hanem országos jelentőségű; az ország második városa, Erdélynek nem a közjog, hanem a valóság szerint való fővárosa a nemzeti küzdelem zászlaja mellé páratlan lelkesedéssel, a hazafias érzelem csudálatosan erős tűzével tömörült. Kolozsvár tegnapi napja, az ország napja és ebből a naptól élető, termékenyítő sugarak fognak szerteáradni . . .

A kolozsvári ellenzék tömörségét és törhetetlen összetartását fényesen dokumentáló beszéddel nyitotta meg *Kecske-méthy* István, a függetlenségi és 48-as párt elnöke azt a gyűlést, melyen az újpárti jelölt volt programbeszédét elmondandó. Utána dr. *Posta Béla*, a kolozsvári egyetem nagytu-

dásu tanára szolt; ime, a tudósok a buvárkodás és tanulmányozás műhelyeiből a politika izzó légkörébe szállnak le, mikor hi a haza, mikor a nemzeti veszély minden barátját a nemzetnek tette szolítja. Es azután elmondotta programbeszédét *Wesselényi Miklós* br., Kolozsvár II. kerületének képviselőjelöltje. Az a lelkesedés, melyel megjelenésekor fogadták, talán még csak a nagypapa méltó ivadékának szolt, de az a tomboló lelkesedés, mely a beszéd elhangzása után tört ki, az *Wesselényi Miklós* bárónak, az embernek, az igaz hazafiaság megtestesítőjének lélekemelő ünneplése volt. Es a magyar ellenzék impozáns vezető alakjának, *Bánffy Dezső* bárónak külső formájára és belső tartalmára nézve egyaránt föltűnő beszéde után a választók gyűlését át és áthatotta az a meggyőződés, hogy az ország életének forduló pontjához érkezett most el és hogy ez a fordulat csak úgy jelenthet kedvező fordulatot, ha az ellenzék elvei diadalmaskodni fognak a nagy harcban. *Dessewffy Aurél* grófnak, a magyar gazdák vezérének megjelenése és szavai ékesszóló bizonyágát szolgáltatott annak, hogy mindazok, akik eddig a kormány hívei voltak, vagy a kik a politikai élettől visszavonultan éltek, kötelességüknek érzik most a harcot, harcot az uralkodni és erőszakoskodni vágyó kormány ellen. *Pisztori Mór*, az I. kerület ellenzéki jelöltje mondott még ötletes, tartalmas beszédet. *Fogarasy Albert*, a nagyenyedi ellenzéki polgárság vezetője szolt még tüzes temperamentummal és erős szónoki lendülettel és azután *Irsay József*, kolozsvári ev. ref. lelkész gyönyörű és megkapó erejű szó-

noklatával véget ért a gyűlés, Kolozsvár országos jelentőségű nagy napja.

Es ezután a nap után jön majd még egy nagy nap, a január 26-iki — a diadal napja.

*

Az eseményekről tudósítónk a következőket jelenti:

Dés ünnepe.

Tegnap tartotta meg gróf *Dessewffy Aurél* a dési ellenzék képviselőjelöltje nagyszámu közönség jelenlétében programbeszédét a vármegyeházban. A reggel 9 órakor érkező vonattal jött meg *Dessewffy*, báró *Bánffy* által kísérve párhívei közé, a kik meleg szeretettel és rajongó lelkesedéssel vették körül a rokonszenves megjelenésű grótot. A dési vasuti állomásnál az ellenzék küldöttsége és a választók sokasága fogadta *Dessewffy*-t, a kít a dési polgárság nevében dr. *Vajda Lipót* üdvözölt.

A képviselőjelöltet lovas bandérium, fuvós zenekar és háromszáz fogat kísérte be a városba, a melynek háza ez ünneplés alkalommal fellobogózza voltak. A programbeszéd megtartása után a Hungária szálloda éttermében nagy bankett volt, a hol báró *Bánffy Dezső*, gróf *Vas Béla*, a nagyiklodi kerület ellenzéki képviselőjelöltje és gróf *Dessewffy* mondtak pohárköszöntőket. A délutáni vonattal báró *Bánffy* és *Dessewffy* gróf elutaztak Kolozsvárra, hogy jelen legyenek a *Wesselényi báró* programbeszédén.

A vendégek érkezése.

Már délután fél 5 óra tájban óriási tömeg hullámzott a vasuti állomás előtti téren és izgatottan várta a szamosvölgyi vonat megérkezését, a mely a szövötközött ellenzék kiküldöttjeit báró *Bánffy Dezső* és gróf *Dessewffy Aurél* Kolozsvárra hozta. A várakozó sokaság nemzetiszínű lobogókkal és piros fehér választási tollakkal díszítve jelent meg a pályaudvaron, a hol már ott voltak a kolozsvári ellenzéki pártok megbízásából *Koleszár Sándor* ügyvéd, *Reményik Károly* mérnök, továbbá dr. *Pisztori Mór*, báró *Bánffy Kázmér*, *Barcsai Tamás* ellenzéki képviselőjelöltek és *Tanács József*. Kévéssel hat óra előtt érkezett be a dési vonat, melyből csakhamar kiszállottak a várt vendégek: báró *Bánffy Dezső* és gróf *Dessewffy Aurél*, a dési ellenzék képviselőjelöltje.

Midőn az érkező vendégek a peronra léptek, hosszan tartó lelkes éljenzés fogadta őket minden oldalról. A zaj elnémultával *Koleszár Sándor* üdvözölte báró *Bánfy*

Dezsőt és felkérte, hogy jöjjön el a kolozsvári második kerületi ellenzéki képviselőjelölt: báró *Wesselényi Miklós* programbeszédének meghallgatására.

Bánffy Dezső báró meghatva köszönte meg az ünneplés fogadtatást és így szolt:

— A magyar géniusz hívó szavára megmozdult Kolozsvár városa és keblére öleli a Magyarország függetlensége iránt dobogó sziveket. Örömmel látjuk az eszme diadalát és önököt követve felajánljuk segítségünket a további küzdelemre.

E szavakkal kifelé indult báró *Bánffy* és gróf *Dessewffy* felszállott a *Barcsai Tamás* fogatára, a melyet mint tenger valósággal körül fogott a néparadat. Több mint négy ezer torokból hangzott fel egyre fokozottabb lelkesedéssel a harsogó „éljen“ kiáltás, a mely messzire visszhangzott a tágas *Ferencz József* uton.

Az ünneplők tömege annyira benépesítette a teret és az utcát, hogy csak késői rendezkedés után sikerült a menetnek szabályos formába tömörülnie és elindulnia. Előli az egyetemi polgárok és a kereskedelmi akadémia növendékei mentek nemzeti színű zászlókat tartva kezükben, a *Kossuth* nótát s más hazafias dalokat énekelve. A *Bánffy* kocsját a monostori gazdasági tanintézet derék ifjai vették körül és alkalmi dalokkal tüzelték az impozánsan megnyilatkozó közhangulatot. A hazafias lelkesedés nőttönött és nemsokára kórusban hangzotr fel a *Kossuth* nóta dallamára rögtönzött választási ének:

Wesselényi igaz magyar,
A magyarnak csak jót akar.
Feilitzsch báró nem keil nekünk
Wesselényi a követünk,
Éljen a magyar szabadság
Éljen a haza!

A közönség riadó éljenzése összeolvadt a hazafias ének akkordjaival és egyik felkiáltás a másikat követte:

— Éljen *Kossuth* Ferenc!
— *Abcug Tisza* és szolgálhada!
— Éljen gróf *Apponyi*!
— *Abcug Feilitzsch*!
— Éljen báró *Bánffy*!
— Éljen *Dessewffy*!
— Éljen a szövötközött ellenzék!
— Le a hazaárulókkal!
— Éljen *Pisztori Mór*!
— Éljen a haza! Éljen a szabadság! Éljen *Wesselényi Miklós*!

Midőn a tömeg a városi vigadóhoz beérkezett, több mint haterre felszaporodott a résztvevők száma, a kik elárasztották a *Mátyás királyteret* és az *Unió-utcát* s a kik egy szívvel, egy lélekkel valóságos örömnepet üttek tegnap Kolozsvár városában.

A Vigadóban.

Eközben a Városi Vigadó nyilvános helyiségeinek minden zig-zugát elfoglalták a választó polgárok, s a nagyteremben meg a szárnyas kis-

termekben mozogni sem lehetett, a karzatokat pedig előkelő hölgyközönség, közöttük sok mánás asszony foglalta el. A jelenlévők s a kiszorultak számát pár ezerre becsülték. Már öt óraker olyan nagy volt a zsufoltság, hogy a gyűlés előnksége alig tudott az emelvényhez jutni. Mielőtt a gyűlést megnyitották a közönség a Hymnust és a Kossuth-nótát énekelte, közben számtalanszor megéltette a jelöltet, a népszerű politikusokat s megabcugolta a kormányt és a kormánypárt helyi jelöltjeit.

Kecskeméty István megnyitó beszédében szívből üdvözli a megjelent választó polgárokat s indítványozza, hogy *Várady Aurél* vezérése alatt *Bréver János*, *Horovitz Béla*, *Gombos Ferencz*, *Szilágyi Lajos* és *Haller Gusztávot* küldjék el báró *Wesselényi Miklóshoz*, kit kérjenek fel, hogy jelenjen meg s tartsa meg programbeszédét. (Zajos éljenzés.) A közgyűlés jegyzőkönyvének vezetésére dr. *Tutsek Sándort* és dr. *Papp Józsefet* kéri fel. (Éljenzés.)

Kecskeméthy ezután felolvasta a Szilágy megyei egyesült ellenzék s még több vidéki ellenzék párt üdvözlő táviratát. Nagy éljenzés hangzott fel ezután, mert gróf *Bethlen* Bálint daliás alakja ekkor bontakozott ki a nagy tömegeből. — Gróf *Bethlen* a nagyenyedi választókerület 16 tagból álló küldöttségét vezette a gyűlésbe. E küldöttség tagjai között volt *Fogarasi Albert*, *Farnos Dezső*, *Zajzon János* s az ottani ellenzék vezérférfiai.

Viharos éljenzés hangzott fel, a mikor dr. *Pósta Béla* egyetemi tanár fiatalos hévvel az elnöki asztalra lépett, és lelkes hangú beszédéhez fogott:

**Dr. Pósta Béla
egy. tanár beszéde.**

Szeretett polgártársaim! Nincs messze az a nap, a mikor meg kell vívunk azt az ütközetet, mely abból a nagy nemzeti küzdelemből, a mely most folyik, Kolozsvár sz. kir. város választópolgárságára esik. — Ebben a nagy küzdelemben, melyet nekünk meg kell vívunk, most először lesz alkalma a választópolgárságnak gyakorolni az ő alkotmányos jogát, hogy ezzel beleszóljon abba a vitába, a mely vita akkor indult meg, mikor az országgyűlésen *Szél Kálmán* volt kormányelnök, az ujonclásztám felemeléséről szóló törvényjavaslatát benyújtotta.

Ez a küzdelem, tisztelt uraim, melyet most meg kell vívunk, ez a vita, amelybe most nekünk bele kell szólnunk, azon vitának eldöntése lesz, hogy vajjon Magyarországnak van-e hát joga mindazokhoz az intézményekhez, melyek kidomborítják, hogy Magyarország önálló és független és semmiféle más országnak alávetve nincs. (Igaz, ugy van!) Ebben a harcban, ebben a felséges küzdelemben, Magyarország összes ellenzéki pártjai kezét adták egymásnak, szent szövetséget kötöttek, hogy addig el nem hagyják egymást, míg ez a vita Magyarországot javára nem dől el.

Ennek a szent szövetségnek eleven megtestesítésére közibünk fogunk érkezni azonnal br. *Bánffy De-*

zső, (Éljen!) gr. *Dessewffy Aurél*, (Éljen!) ezeket tehát most, mint szent apostolokat, kik eljöttek, hogy a mi bátorságunkat megerősítsék, hogy a mi akaratunkat megacélozzák, kitartásunkat növeljék, engedjék meg, hogy szívünk egész melegevel Kolozsvár összes ellenzéki választó polgárai nevében üdvözöljem. Üdvözölöm őket azért, mert nem kicsinylem annak a harcuak nehézségeit, mely miránk vár, sem azt a segítséget, melyet nekünk hoznak. Azt a zászlót, mely ebben a küzdelemben bennünket vezetni fog méltóságos br. *Wesselényi Miklós* kezébe tettük le, (Zajos éljenzés.) sezzel is mutattuk, hogy teljes tudatában vagyunk ezen harc minden nehézségének, de annak is, hogy ez a harc élet-halálra megy. (Igaz, ugy van!) Ebben a harcban nekünk csak győzni szabad.

Kolozsvár sz. kir. város mindenha a lelkes hazafiaság vára volt. A régi Erdély fővárosa, szíve annak az Erdélynek, mely a magyarság egyedüli képviselője volt abban a szomorú időben, mikor Magyarország testén német és török osztozott. De Kolozsvár sz. kir. város nemcsak arról volt nevezetes, hogy hazafiasága dönthetetlen volt, hanem arról is, hogy falai között mindig helyet találtak a tudományok és művészetek. A ki tehát Kolozsvár követe akar lenni, abban kell, hogy a lelkes honszeretet, a törhetlen férfias bátorság egyesüljön a magyar szellemi képességgel. (Éljen *Wesselényi*!) Boldog vagyok, hogy ezt a követjelöltet br. *Wesselényi Miklós* személyében megtaláltuk és halát adok a magyarok Istenének, hogy ő a jelöltséget elfogadta.

Az a zászló, melyre az ő neve van írva, Kolozsváron csak győzelemmel törhet előre. Az a név, melyet erre a zászlóra irtunk, biztosítja nekünk azt, hogy velünk lesz, mind a törhetlen hazafias fajszeretet és képzettség is, mely Kolozsvár város történeti karakterétől elválaszthatatlan. De velünk lesz a magasságos egekből letekintő *Wesselényi* örökre áldott szelleme. (Éljen.) Ezen érzelmektől áthatva üdvözölöm és kérem bontsa ki azt a zászlót, a melyre ráírta azt a politikai hitvallást, a mely mi lelkeinket, szíveinket is lelkesíti. (Éljen *Wesselényi*!)

Dr. *Pósta* alig fejezte be zajos éljenzéssel jutalmazott beszédét a lelkesedés, az üdvriadal, a taps orkányszerű tombolása jelezte, hogy megérkezett a II. ker. ellenzéki képviselőjelöltje br. *Wesselényi Miklós* a küldöttség tagjaival. A hölgyek karzata vetélkedve tapsolt és éljenzett a terem férfiközönségével s a szünni nem akaró frenetikus viadal nagy nehezen csak akkor ült el, mikor *Kecskeméty* elnök üdvözlő beszéde közepén tartott.

Az üdvözlő szavak után megismétlődött az óváció, a mely könnyekig meghatotta br. *Wesselényi*.

A közönség immár néma csöndben, feszült figyelemmel szegezte szemét a nagyon népszerű képviselő jelöltre, a mikor az programbeszédébe fogott:

Uraim, mélyen tisztelt választó
Polgártársaim!

Ösmerve Kolozsvár szab. kir. város II. kerülete tisztelt választó polgárainak hazafias gondolkozását és tudva, hogy termékeny talajra fog lelünkbe találni minden olyan tö-

rekvés, mely a mi magyar hazánk nemzeti, közgazdasági és állami önállóságát igyekszik függetleníteni, megrendült egészségem miatt, bármily nehezemre esett is, meg kellett halolnom a megtisztelő felszólítás előtt, melyet nem kerestem és hazafias kötelességemnek kellett ösmernem elfogadni a II. választó kerületnek felajánlott ellenzéki jelöltséget.

Mert ugy lett nyanis előttem feltüntetve a tényállás, hogy a II. kerület volt képviselőjének újból megválasztását csakis az én nevémmel volna talán lehetséges megakadályozni. Azzal a névvel, amelynek fényét és hazafias népszerűségét, már réges-régen megállapították, nálamnál természetesen sokkal hivatottabbak. Köztudomásu, hogy egy történelmi jelentőségű nagy név, mindig nehéz és súlyos örökség, mert egy olyan erkölcsi tőkét képvisel ez, amelynek a közjó, vagy a közérdek javára gyümölcsöző kamatoztatást még akkor sem tagadhatja meg az illető, ha esetleg tudatában is vannak annak, hogy nevének megfelelő tehetségekkel, nincsen megáldva. Ez lévén az én esetem is, kötelességérzetből elfogadtam tehát a felajánlott és megtisztelő jelöltséget, — a melyet ismételtén, kell, hogy hangsúlyozzak, nem kerestem, elfogadtam és a szövetkezett ellenzék új pártjának programjával, melyet magamnak vallok, felléptem e tisztelt választókerület ellenzéki képviselőjelöltjeül, felléptem már azért is, mert tudom, hogy mindnyájunknak hazafias kötelességünk szervezni a nemzeti ellenállást, felléptem, mert szervekednünk kell mindnyájunknak, kik magyarok akarunk maradni és a kik a mi magyar hazánk állami önállóságát fokozatosan függetleníteni akarjuk.

Az elmúlt év nov. 18-án történt az, hogy az osztrák érdekek szolgálatjára szegődött kormány és többsége elkövette azt az államcsinyt, a melylyel parlameutünk szólásszabadságát konfiskálván, alkotmányos elmentálhatási jogunknak ezt a még megmaradt s ezt az utolsó fegyverét is kiakarta facsarni a nemzet kezéből. Mondom, akkor történt az, hogy ez a példátlanul erőszakos jogfosztás létrehozta az ország valamennyi ellenzéki pártjainak egyesülését és szövetkezését, a melyek elveiknek sértetlen fenntartása mellett, hazafias együttműködésre határozták el magukat.

Ime, milyen kifürkészhetlenek a végzetnek céljai, a gyűlöletből áldás fakadt reánk, olyan áldás, mely nagyba megjavította helyzetünket.

Az ország felháborodott közvéleménye pedig hangosan követeli, hogy *Dániel-féle* javaslat feltétlenül eltör- lendő.

Restitutio in integrum kell, mert a mint azt *Andrássy Gyula* is olyan helyesen mondotta, meg nem engedhetjük azt, hogy a jogrend sérelme, a jog forrásává váljon.

Nem is szabad e javaslatból semmi egyébnek visszamaradnia, mint legfeljebb az alkotmánysegők örök yalázatának.

Az egyesülten szövetkezett ellenzéki pártok hazafias együttműködése, mint említém, nagyban megjavította helyzetünket.

Dehát helyzetünk javulására valóban szükség is volt már, mert pirolva vagyunk kénytelenek konstatálni, hogy törvényeinkben szentesített és önálló magyar nemzeti államiságunkat biztosító jogainkat mindég csak az osztrák érdekek javára való, egyoldalú magyarázgatásába állami pártásunknak kiegyezési törvényeink az alapfeltételének, szemérmetlen mellőzésébe, sőt már megszerzett jogainknak is foszlányonként való feladogatásába eljutottunk a végső határig.

Bizony örök szégyenfoltja fog maradni korunknak, hogy dacára a saját sorsunk felett visszanyert szabad rendelkezésünknek törvényadta jogainkat — három évtized alatt sem voltunk képesek érvényesíteni.

Hát bizony uraim, ez szervilizmus, még pedig olyan szégyenteljes szervilizmus; amely visszavezethető arra az évtizedek óta pusztító szerencsétlen párturalomra, a mely párturalomban, ugy látszik, hogy a közérdekek, inkább magán érdekeknek szoktak alárendeltetni.

Évtizedek teltek, kormányok után kormányok váltakoztak, csak a rendszer és a párturalom nem változott; a helyzet pedig nemhogy javult volna, rosszabbodott, mert a jól kieszt és nemzetünket rendszeresen behálózni nkaró aknamunka káros következményei már is kezdenek mutatkozni.

Közállapotaink ijesztő arányokban korrumpálódtak, a mint ez ország-szerte tapasztalható, kezdve az ujonnan kinevezett főrendiházi tagokon, folytatva az országgyűlési képviselőkn és végezve az utolsó vármegyei bizottsági tagokon és közigazgatási tisztviselőkn, holmi ambíciókat és a zsebeket közvetlenül érintő eszközök és intézkedéseknek, kortespolitikából jól kieszt alkalmazása által.

És így aztán természetes, hogy teljesen az osztrák érdekek szolgálatjára szegődött kormányaink jóvoltából sülyedünk fokozatosan, sülyedünk államilag és közigazgatásilag mind lejjebb és lejjebb, míg most odajutottunk, a honnét lejjebb sülyednünk nem lehet, eljutottunk ahhoz a forduloponhoz, a hol csak a között lehet választani, hogy: magyarok maradjunk-e, vagy legyünk mindnyáján osztrákok?

Miután pedig erre az utolsó dicsőségre Kolozsvár városa tisztelt választó polgárai közül bizonyára senki sem vágyakozik, tehát mindnyájunknak azon zászló alá kell sorakozni, melyet egyesült erővel lobogtatnak *Kossuth Ferencz*, *Apponyi Albert*, *Bánffy Dezső* és gróf *Andrássy Gynla*, vagy talán még helyesebben mondva a magyar párt zászlója alá, az alá a zászló alá kellene sorakoznunk, a mely szintén gyökeresen szakítani akar azzal a szégyenletes szervilizmussal, mely dualisztikus államrendünket évtizedek óta csak az osztrák érdekek javára érvényesítette és e helyett szilárdan a törvényes paritás alapjára akar he-

lyezkedni. Arra a legkorrektebben törvényes alapra, mely tételes és szentesített törvényeinket, nemzeti tartalmukkal, — valahára már végre is akarja hajtani — és így fokozatosan biztosítani óhajtja magyar hazánk nemzeti, közgazdasági, pénzügyi és állami függetlenségének önállóságát, egyszerűen, amely ki akarja építeni a szabad és egységes magyar nemzeti államot!

Az utcára kiszorult több mint ezer ember felhangzó viharos éljenzése itt félbeszakította br. Wesselényi beszédét. Csakhamar szájról-szájra szállva a terembe is hírül hozták, hogy megérkeztek a budapesti vendégek:

— Itt van Bánffy Dezső!

Öt perc is eltelt, míg br. *Bánffy Dezső*, gróf *Desseffy Aurél*, báró *Bánffy Kázmér* dr. *Pisztóry Mórral* az emelvényig juthatott. Az érkezőket ugyanazzal a nagy éljenzéssel és tapsviharral fogadta a gyűlés közönsége, mint a milyennel báró Wesselényit részesítették bevonulásakor. Mindenkinél feltűnt Bánffy jókedve, a kit különben a vasuti állomáson is meglepett a lelkes fogadtatás.

A vendégeket dr. *Pósta* üdvözölte a következő rövid beszédben:

Tisztelt választó polgártársaim! Szeretett véreim! Önök legyenek a tanuk, hogy mielőtt szeretett vendégeink megérkeztek volna, lelkesedéssel üdvözöltük őket; Önök legyenek a tanuk, hogy mi teljesen tudatában voltunk annak, hogy abban a nagy és nemes küzdelemben, a mely most az ország összes ellenzéki pártjait egyesítette, hatalmas erőt jelent Kolozsvár város ellenzéki pártjaira azon nagynevű vendégek megjelenése, kik körünkbe most érkeztek meg.

Mi tudjuk azt, mit jelent báró Bánffy Dezső, mi tudjuk azt, mi gr. Desseffy Aurél, mi tudjuk azt, mit jelent, mikor *Nagyenyed* és *Zilah* elküldi hozzánk képviselőit, hogy erőnköt megacélozza; mi tudjuk, hogy ebben a nagy küzdelemben nagy erőt, nagy segítséget nyertünk és most csak azt ismételhetem, a mit előbb mondtam, hogy lelkünk egész melegevel üdvözöljük a mi kedves vendégeinket.

A meleg üdvözlő beszéd után br. Wesselényi Miklós folytatta félbeszakított programbeszédét:

Hogy részletesen mi van az országosan szövetkezett ellenzéki pártok mindenik pártjának programjában, mi van annak zászlójára írva, azt ez idők szerint ösmeri már az ország egész intelligenciája. Látható is ebből, hogy az nem valami nehezen megvalósítható ábrándok után indul, hanem csak meglévő törvényeinknek nemzeti irányban leendő végrehajtását tűzte ki céljává. A lehető legtörvényesebb alaptól indul ki tehát, logikusan követhető célja felé. Mert nem kell azt gondolni, hogy meglévő törvényeink rosszak, mi voltunk és mi vagyunk gyöngék; hiszen ezek a törvényeink az 1690—91-iki, az 1848-iki és az 1867-iki biztosítják a mi magyar nemzeti államiségünk valamenyi feltételeit.

De hát mit értünk velők, ha nem volt és nincsen a magyarban annyi nemzeti önérték, hogy a szentesített törvényeinknek valódi intencióknak megfelelően, nemzeti tartalommal leendő végrehajtásukat is, megtudhatta volna követelni, ha mindig akadtak olyan kormányaink és mindig akadtak olyan magukat a nemzet többségének hirdető érdekszövetkezetek, amelyek osztrák érdekből, a törvényeknek csak papiroson maradását, készségesen elnézték.

Századok tapasztalatai megtanítottak arra, hogy osztrák érdekek vezetőinek a magyar nemzet behálózására mindig elég eszköz volt. A "divide et impera" elv és rendszer alkalmazásával, tudták, hogy például azt, a mit a magyar nemzettel egyszerű hatalmi paranszszóval keresztül nem vihetek, arról tapasztalásból jól tudták, hogy ugyanazt elérhetik más uton. Elérhetik hatalom és befolyás biztosításával, elérhetik magán érdekek előmozdításával.

És ez a rendszer nemzetünk szegényére többnyire be is vált és most is úgy indult, hogy talán megint be fogna válni. Már pedig, hogyha be válik, hát akkor e szegényteljes hanyatlásunkért, e bukásunkért ezuttal sem lesz senki más hibáztatható, mint egyedül maga a nemzet, ennek gyáva kislelkűsége, meghunyászkodó servilizmusa és szegényteljes érdekhajhászata.

És mégis, ennyi szomorú fogyatkozások mellett is, úgy tudjuk, hogy a magyar szereti hazáját.

Hát szerencse is, mert bizony mondhatom, hogy csakis ez a tudat az, a mi nemzetünk jövőjébe vetett reményünket ébren képes tartani és nem hagyja azt végleg elcsüggedni. Az események kényszerű logikája immár az elé az alternatíva elé állított, hogy: aki nem magyar párti, az már csak osztrák párti lehet; vagy ha úgy tetszik, más szóval, a ki nincsen az alkotmányos magyar király pártján, az csak az osztrák császár pártján lehet.

Már pedig, miután sem osztrákok, vagy ami egyre megy, sem osztrák magyarok lenni nem akarunk, tehát komolyan védekeznünk kell nemzetünk rendszeres elosztrákosítása ellen.

Sorakoznunk kell az országosan szövetkezett ellenzék zászlója alá, szerveznünk kell a magyar pártot, mert Magyarország a magyaroké kell, hogy maradjon és éppen ezért, a mint azt Apponyi Albert olyan helyesen mondotta, a magyar szent korona fényét is meg kell oltalmaznunk az osztrák császári hatalomnak jogtalanul bitorló tulkapásai ellen.

Magyar nemzeti államunk állami önállósága mellett — a mire majd csak reásegít minket is a jó Isten — még államunk közgazdasági önállóságára is szükségünk volna. Azért tehát fel kell állítani az önálló magyar vámterületet, mert e nélkül sem iparunk, sem mezőgazdaságunk soha fel nem lendülhet.

De hát ez persze Bécsnek nem

tetszenék, természetes tehát, hogy az osztrák érdekek szolgálatjára szegődött kormányunk még törvényszegések árán is, mindent elkövet, hogy létre ne jöhessen ez, a minket jogosan és törvényesen megillető önálló magyar vámterület,

Magyar nemzeti államiségünk sok más egyéb vitális érdekei mellett, törvényhozásunknak foglalkozni fog kelleni a magán- és egyéb tisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak jogviszonyainak rendezésével. Főképpen az állami, közigazgatási és vasuti tisztviselőkre nézve szükségesnek tartom egy oly pragmatika megállapítását, a mely a tisztviselői kart függetleníti az államkormány hatalmi tulkapásai ellen és anyagi existenciáját biztosítja. Foglalkozni fog kelleni a munkások, a munkaadók és általában mindazoknak a kis existenciáknak érdekeivel, a melyek a törvényhozás igazságos védelmére annyira reá vannak szorulva.

Foglalkozni fog kelleni a szociálisták kérdésével, mert ezeknek is méltányos igényeik figyelembe veendőek. Természetesen csak azokat a szociálistákat értem, a kik első sorban is magyar hazafiaknak és magyar állampolgároknak vallják magukat és csak azután szociálistáknak is. Foglalkoznia fog kelleni a törvényhozásnak a hadsereg kérdésével, a mely ma nem közös, hanem osztrák, nem paritásos, hanem német és a melynek magyar részében megvalósítandónak tartom nemcsak a hazafias magyar szellemet, hanem azt a magyar vezényszót is, a melyet az 1867-ik évi XII. törvény-cikk Magyarország számára elődeinek bölcseségéből fenntartott.

Oda kell továbbá törvényhatóságunknak törekednie, hogy az országgyűlési választókerületek igazságosabb és egyformább országos beosztása és a választói jogosultságnak mentől tágasabb és mentől méltányosabb kiterjesztése mellett, országosan szervezhessük a nemzeti ellenállást, mert valóban szervezkednünk kell mindnyájunknak, kik magyarok akarunk maradni, a kik maradékaikat is magyaroknak akarjuk megtartani és a kik, hogy ezt a célt elérhessük, a mi magyar hazánk nemzeti, közgazdasági és állami önállóságát fokozatosan függetleníteni akarjuk, megteremtve: a szabad és egységes magyar nemzeti államot, minden hazafias törekvéseinknek végcélját.

Ezt a végcélzt ez idők szerint azzal a programmal vélem a legkövetkezősebb uton elérhetni, a melyre helyezkedtem. Az itt jelenlévőket tisztelettel üdvözölve, ha kifejtett nézeteimet helyesnek méltóztatnak találni, hát akkor önöknek uraim, mélyen tisztelt választópolgártársaim, további jóindulatukba ajánlom magamat, mint jelöltjét annak az ellenzéknek, amely az osztrák császári hatalom összbiróalmi törekvéseivel teljesen ellenében, mindig a magyar nemzeti állam önállóságára és függetlenségére akar törekedni.

Talán igen is hosszúra nyújtott szavaimat pedig most azzal az óhaj-tással fogom befejezni, hogy vajha

minél előbb létesülhetne, megalakulhatna és meg is szilárdulhatna minden igaz magyar ember összes hazafias törekvéseinek végcélja: a szabad és egységes magyar nemzeti állam!

Percekig tartó falrengető éljenzés és taps követte báró Wesselényi zárószavait, majd alig csendesedett le a lelkesedés zaja, felhangzott a kiáltás:

— Halljuk Bánffy Dezsőt!

Az Uj-párt agilis vezére olyan szónoki versével és ékesszólással beszélt, hogy mindenkit meglepett, a kik régebben hallották őt.

A nagyhatású beszédet itt közöljük:

Báró Bánffy Dezső beszéde

Tiszteit Uraim! Tisztelt választó közönség!

Tizennégy hónappal ezelőtt ebben a teremben pártalakulásra gyűltek össze Kolozsvárnak igen tekintélyes számu választói. Szerencsés voltam akkor itt lehetni, mint ezen pártnak, szerényen akarom magam kifejezni, de mégis ez idő szerinti vezére. Igen tisztelt urak! nem azért vagyok itt, hogy egy párt-programm érdekében emeljek szót, hanem azért, hogy mint a szövetkezett ellenzék vezérlőbizottságának egyik tagja arra hívjam fel az Önök figyelmét, hogy tekintsenek el a pártszempontoktól, vállalkozzanak összetartva, erőlesen arra, hogy minden eltérést, minden személyes ellentétet félretéve csak az alkotmány megvédéséért küzdjenek. A helyzet igen komoly, most nem szabad arról beszélni, hogy egy pártnak mi a programja a jövőre most csak arról szabad beszélni, hogy mi a kötelessége minden jó hazafinak, most csak arról szabad beszélni, hogy a kormány jelöltjével szemben az ellenzék jelöltje győzzön, most nem szabad az egyes programponctokat a legközelebbi időnek szempontjából megvalósítandónak tekinteni. Az egyes pártok, ha az alkotmány meg lesz védve és a nyugalmas továbbműködés lehetővé téve, akkor mind-egyik párt a maga programja értelmében folytatja az alkotmányos küzdelmet. Addig azonban erről szó nem lehet.

Én azt hittem, hogy idejövök az Önök körébe a szövetkezet helyességét bizonyítani és igen tisztelt urak itt, ahogy a lépcsőn feljöttem egy ismeretlen egy papírost nyomott kezembe, s míg tisztelt képviselője-löltjüket, a kit én tisztelek, mint barátomat, szeretek és az önök figyelmébe ajánlok, beszélt, belepillantottam ezekbe a lapokba és azt olvasom, hogy néhány nappal ezelőtt Kolozsvár város egyik kerületének volt képviselője (Abcug! Le vele!) talán e teremben beszélt, ahol mi hazafias lelkesedéstől áthatva emeljük fel szavunkat az alkotmány védelme érdekében s azt mondotta, hogy az ellenzék szövetkezését a magyar nemzet szegényének tartja és a szövetk. ellenzék tettét hazaárulásnak minősíti. Hát tisztelt urak, mi, a kik bbban a nézetben vagyunk, hogy az alkotmány védelme érdekében küzdenünk kell, mi hazaárulók vagyunk? (Abcug Feilitsch!)

A város volt képviselője, a kit egyes választók talán képviselői madátummal ismét megisztelni akarnának, hirdetheti-e mirőlünk, a hazafiasan gondolkozókról, hogy hazaárulók vagyunk? (Le vele.)

Én meglepetve látom, tisztelt urak, hogy a mi alkotmányos küz-

delmünk hazaárulás. És lehet-e, hogy képviselővé választanak egy olyan férfit, a ki hazaárulásnak mondja az alkotmányos küzdelmet. Ha ez megtörténne, én őszintén mondom, szégyenleni fogom, hogy Kolozsvár városának vagyok a szülőltje, pedig arra büszke vagyok (Éljenzés) és szeretném, ha a város többi szülőltjei velem együtt azon táborban lenének, amelyben a haza alkotmányát védik és nem tűrik, hogy alkotmányos küzdelmükre azt lehessen mondani, hogy hazaárulás. Hálás vagyok annak, a ki ezeket a lapokat a kezembe adta. Erre a papirosra az van nyomtatva, hogy az Önök volt képviselője lemondott, hogy egy láthatatlan kéz által vezetve az ellenek azt hiszi, hogy igaz utón jár és kéri a magyarok istenét, hogy boscassa meg az ellenzék bűnét és világosítsa fel értelmét. Hát tisztelt Urak! Egy láthatatlan kéz mozgatta az ellenzékét? Mozzatja a hazafi lelkesedés, az alkotmány védelmében felbuzdult kötelességérzet és az az aggodalom, mely mindnyájunk keblét eltölti és talán mozzatják kerekék is, melyek nem láthatatlanok; az én kezem is ott van a többi derék kezek közt hogy mozzatom, annak az is bizonyossága, hogy most itt vagyok az Önök körében.

Ugy is mint a szövetség ellenzék vezérő bizottságának tagja, úgy is mint egy külön pártnak vezére, mely azonban a program-pontokat félre tette, de szövetség az alkotmány védelmére. Igen, láthatatlan kéz vagy látható kéz és elkezdte hang, amit önöknek ide hozhatok, mert felemeltem szavamat az ország különböző részeiben; az alsó Dunától a Tátraig, tul a Dunától Erdélyig mindenütt hirdetem azt, hogy a szövetség mellett ki kell tartani, hirdetem azt, hogy a ki az alkotmányt megvédeni akarja és magát igaz hazafinak tartja, annak a szövetség ellenzék táborába kell állania, hirdetem azt, hogy ha nem ügyelünk s ezt a küzdelmet lanyhán végezzük, jöhetnek néhez napok, melyeknek következményei beláthatatlanok.

Kolozsvár városának független polgárai kell, hogy tudják, hogy ha összetartanak és magukat megfélemlíteni nem engedik, hozzájárulhatnak ahoz, hogy kimondassék: ne tovább! (Leikes éljenzés.) A szövetség ellenzék jelszavával lép fel Kolozsvár városának mindkét képviselőjelöltje dr. Pisztory Mór (Éljen) és báró Wesselényi Miklós (Éljen!) Válasszák meg őket tisztelt urak, s nem fogják szégyenleni magukat, mert a választás rendjén szolgálatot tesznek a hazának; olyan férfiakat küldenek fel, a kikre szükség van.

Ezeket akartam elmondani röviden, kérve önöket, ne hallgassanak semmire és senkire csak szívükre, meggyőződésükre, hazafias érzésüktől sugalmazott érzületekre és akkor, mikor az urna elé mennek — és menjenek sokan oda — gondolják meg, hogy ezt a kötelességet teljesíteni kell mindenkinek kivétel nélkül; nemcsak annak, ki magáról azt hiszi, hogy ő független, hanem annak is, a kivel mások akarják elhitetni, hogy függő viszonyban van. Mikor hazafias kötelességek teljesítéséről van szó, nincs függő viszonyban senki, se alárendelt, se állami alkalmazott, se törvényhatósági alkalmazott.

Ha hivatal teendőjét elvégzi, egyéb tekintetben azt teszi, a mit jónak lát, szavazatát oda adja, a hova akarja. És ezért ijeszgethetik,

mert tudom, hogy ijesztik; nem ér az semmit. Ha mind összetartanak és eljárásukban szolidárisak, akkor annak semmi következménye és hatása nem lehet. Azt is meg kell gondolni, hogy az emberek jönnek és mennek s az alkalmazottak nem az egyes embert szolgálják s nem a hatalmat, hanem az államot és én állítom, hogy az, a ki az alkotmányt alapjában támadja meg, az sokáig nem örül a hatalomnak. Elsodorja az igazság, mely nagyobb minden erőszaknál, nagyobb és hatalmasabb minden ugynevezett erős kéznél. (Ugy van! Éljen!) Majd aztán ha mennek, a tisztviselők és a hivatalnokok nyugodt lélekkel csak akkor maradhatnak vissza ha hazafias kötelességüket teljesítették. Én mondom tisztelt urak, én, a tapasztalat embere. (Éljenzés.)

A latin közmondás is mondja: *experto crede Ruperto*. Hát kérem higgyenek nekem. Én is ijesztetem, mikor hatalmon voltam. (Derültség. Éljenzés.) De, tisztelt urak, mikor elmúltak az idők s a választási harcok beteges izgatásai elmúltak, akkor mutassanak nekem egy embert, a ki megszenvedett azért, hogy véleményét szabadon nyilvánította. (Éljenzés.)

Mert a hatalom nagy lehet, de mégis meggondolja, mikor a hatalmat jogtalanul és törvénytelenül és a szabad akarat nyilvánításával szemben kell úgy használni, hogy büntessen. Büntetésre nincs joga. — Előre ijeszt a hatalom, de azután ismét visszatér a rendes mederbe, mert neki sem áll érdekében a tartáhatatlan helyzetet és ellentéteket fokozni. Én mondom, aki a hatalmat kezeltem. (Éljen.) Mondom, a kiről nem hirdették azt, hogy tulajdonoson bármily természetű vagyok. (Hangos derültség és éljenzés.) Ez az igazság s egész őszinte tanácsom az, hogy szabadon függően állásban levőnek s a függő állásban levőnek egyaránt, hogy hazafias kötelességét teljesítse, szavazatának leadásával; tekintsen csak arra, hogy első sorban hazafias kötelességét kell teljesíteni. (Éljenzés.) Ha ezt megiette, akkor megtette kötelességét, melylyel minden hazafi tartozik hazájának és akkor elmondhatja, hogy: nyugodtan hajtom le fejemet, mert én is egyik tényezője voltam annak, hogy a haza alkotmánya megvédett. (Szünni nem akaró leikes éljenzés.)

A pompás politikai beszéd, mely után természetesen szintén nagy éljenzés és taps hangzott fel a teremben, igen lelkesítőleg hatott, az arcok kigyulladtak s a legflegmatikusabb polgár lelkét is magával ragadta s a szövetség ellenzék zászlajára esküdtette fel.

— Halljuk gróf Dessewffy! kiáltották a teremben.

Elegánsabb fellépésű, rokonszenvesebb szónokot gróf Dessewffy Aurélnál nagyon ritkán láttunk népgyűlésen beszélni. A nemes gróf már megjelenésével megnyerte a közönség mély rokonszenvét. Modora és beszéde erősen emlékeztet gróf Apponyi Albertel.

Az előkelő szónok a következő tartalmas és nagyhatású beszédet mondotta:

Gr. Dessewffy Aurél beszéde.

Én, ki hosszú idő óta az aktív politikai térről visszavonultam, lehetetlennek találom, hogy bárki,

ki alkotmányunk iránt valódi ér-zékkel viseltetik, ezen események után visszamaradjon és az aktív politikában ne vegyen részt. Ez volt az oka annak, hogy én is más térről, a hol tehetségemhez képest működtem, elhatároztam, hogy csekély erőmhöz képest én is a harcolók közé fogok beállni. Mert lehetetlen, hogy Magyarországon Oroszországgal határos vagy orosz viszonyokat, idegen állapotokat akar-nának statuálni parlamentünkben és a jogfolytonosságról egyszersmindenkorra lemondjunk, mert ha egyszer mint példa elfogadtatik, más-kor is előállnak vele. A mely kutya egyszer átuszik a Maroson, átusza százszor is. Azért azt tartom, hogy a kibén van az ország sorsa iránt valódi érzék, kell hogy frontot csináljon. Még csak azt jegyzem meg, hogy compromissumok nélkül politikát csinálni nem lehet (Ugy van!) és hiszi-e valaki, hogy a parlamenti tanácskozás erőszakkal lehetséges-e? Melegen ajánlom, Kolozsvár igen tisztelt polgárainak, hogy képviselőjelöltjeink zászlaját diadálra vigyék s akkor győzni fogunk. (Éljenzés.)

Dessewffy után dr. Pisztory Mór akarta hallani a gyűlés közönsége. Az I. kerület népszerű képviselő jelöltje engedett a közóhajnak s szólásra emelkedett:

Dr. Pisztory Mór beszéde.

Tisztelt Uraim!

Mint ennek a választó kerületnek polgára kérek a magam számára egy pár rövid szót. Hosszu tanári működésem alatt sohasem politizáltam, de sokszor volt alkalmam tanítványaimnak azt mondani, hogy ez a magyar haza csak akkor állhat fenn, ha nagyjainak tradícióhoz ragaszkodik. Most, midőn alkotmányunkat egy újabb veszély fenyegeti, örül a lelkem, hogy aktív szerep jutott nekem is, mert látom, hogy azoknak a régi magyaroknak fiait újra kiléptek a küzdőterre. (Éljenzés.) Én most s a mai nap hatása alatt egy percig sem kételkedem azon, hogy Magyarországnak újjászületése előtt állunk. Mert az egyik legnagyobb történelmi név el-lenjelöltje arról az arisztokraciáról, ugy merészelt beszélni, mint azon fajról, mely e reakciót szolgálja. Nem a reakciót, hanem a haza jogainak feltámadását szolgálják ezek. (Igaz, ugy van.)

Itt is három nagy történelmi név szerepelt; az a jelölt, kire én is adom szavazatomat, a magyar történetbe fényesen írta be nevét. Annak a névnek köszönjük, hogy egyek lettünk mindnyájan, a kik magyarok vagyunk. Az a párt, mely mellett oly kitartó küzdelmet folytatnak a Wesselényiek, Dessewffiek, Andrásyok, Apponyiak, Károlyiak, az a párt csak igaz magyar párt lehet. Meg vagyok győződve róla, hogy ebből a küzdelemből a magyar nemzet összes jogai megerősödve elementáris erővel fognak feltámadni. (Éljenzés.) Engedjék meg, hogy itt is csak annyit mondjak, a mennyit a választási urna előtt fogok mondani, hogy: éljen br. Wesselényi Miklós! (Hangos éljenzés és taps.)

Fogarassy Albert a nagyenyedi függetlenségi és 48-as párt elnöke, egy érdekes arcú férfi nagyenyed ellenzéki választóknak megbízásából szólalt fel:

Fogarasi Albert beszéde.

Tisztelt választó polgártársaim! Szeretett honfitársaim! Az ezer vér-

tanu földjéről fővök, a hol minden talpalatnyi földből, a mint rajta végig hangzanak lábaink dobbanásai, a hazafi szeretet kel ki. Eljöttünk, onnan az ezer vértanu földjéről, hogy a lelkesedésünk összeolvadjon a tettekkel, eljöttünk akkor, amikor az egységes birodalmi eszmék mo-lochjának a torkába akarják dobni az egységes magyar nemzeti államot. Gyönyörű hatásos beszédét a következőképp fejezte be:

— Mintha érezném mindenki szívében azt a lüktetést, amely tiszta összhangzásban áll azokkal a szavakkal, a melyeket én elmondtam. Áldja meg a magyarok istene a ti érzelmeiteket, szentelje meg azokat a fegyvereket, melyeket kezeitekből kicsavarni nem lehet. Mert a vélemény, a mely szívből jő, legigáznai nem lehet, mert mint a biblíában mondta valaki, ha Istentől jő a szándék azt csak az Isten változtathatja meg. Már pedig én azt hiszem, hogy mindaz, a mi a lelkünkben önként az 1000 év szelleméből nyilatkozik meg a magyarok Istentől van. Forrjanak össze szíveink, Kolozsvár és Enyed szívei és kérjük együttesen polgártársainkat, hogy olyan képviselőket válasszanak, a kik a választók lelkét viszik harcba. Ugy legyen, a magyarok Istene áldja meg őket. (Hosszantartó taps és éljenzés.)

Irsay József ev. ref. lelkész is zajos kérésre lépett az asztalra, hogy oratori szépségeiben dus beszédével gazdagítsa az eddig elhangzott értékes szónoklatokat. A kiváló egyházi férfiú a következő beszédet tartotta:

Irsay József beszéde.

Nemes báró! Méltóságos uram! Választó társaim nevében is köszönöm a programbeszédet. Csaknem el is maradhatott volna, nekünk „program” a Wesselényi név maga. De szomju volt a nép. És szomjuk voltak ezek az ócska falak. Lehet, hogy mióta a külső tábla jelzi, egy nemzetnek két országából egyet csináltak — a II. Wesselényi Miklós idejében — nem is hallottak Wesselényi Miklós fajta beszédet. — Azt is mondják a „félő”, de nem „félelmes” ellenfelek, hogy ennek a névnek győznie kell. En nem azt mondom (nem kell az ilyen neveket az „olyan” nevek mellé tenni), hanem, hogy annak a léleknek kell győznie, ami a Méltóságod nevével kapcsolatos. Mert neveink vannak nekünk — magyaroknak, de — már tiések.

Választások alkalmával — s így most is — valóságos „igéret földje” — szép Magyarországnak. A toronyórától kezdve le a vicinális vasutig, az adóhivatalig (mert még ez is kegy) és a járásbírói szolgálataig — mindent igérek azok, a kik tehetik. Válogatott szép szavakat is hallunk bőven. Ez az én beszédem nem válogatott, hanem egyszerű (mint magam), sőt dicsekedve valom, hogy „szolgai” Mert én „szolgája” vagyok az én istenemnek, „szolgája” vagyok Anyaszentegyházamnak, „szolgája” vagyok én magyar népemnek belől és kívül e falakon. És amikor parancsol nekem — engedelmeskedem, — nem kényszerűségből, hanem igaz szívvel, hazafi lélekkel, holtomiglan. Csak azt válogatom, hogy beszédem igaz legyen.

Hallottam nem egyszer — kormánypárti — előkelő urakat ellenzéki választók előtt beszélni. Tűzzel és lelkesen mondták, hogy „ők” is ugyanazt akarják, a mit „mi” —

de... „nem rohammal, hanem megkerülve a várat“. Igen szép és meglepő ez a körültekintő bölcsesség Kedves Hallgatók! — De vajjon mi lett volna, ha az egri nők megvárják a míg „viz vezetékük“ lesz, hogy leforrázhasák az ellenséget. De vajjon mi lett volna, ha Dugonics Titus megvárta volna, hogy mentőhálót feszítsenek ki neki, vagy biztonsági kötelet hozzanak a tűzoltóktól; — ki rántotta volna akkor az ellenséget és zászlót a mélységbe? De vajjon mi lett volna a „Kenyérmezei“ diadallal, ha Kinizsi megvárta volna a „Flankenbevegung“ kommandóját, ki vágott volna utcát az ellenség sorában? De vajjon mi lett volna, ha 1848-ban Budavár alatt a honvédek megvárják, a meddig „Liftet“ építettek volna nekik. Hentzi ur még most is ott könyökölné tán egy — három emeletes palotában. Vagy lenne neki is egy butorozott szobája Visegrádon. (Görgeyvel.) De vajjon mi lett volna éppen a legutolsó alkalommal is, ha a „Mollináry bakák“ csak a „Rückwertkonzentrirungot“ hallgatták volna és nem vették volna elé azt a régi jó magyar vezényszót, „Rajta fiúk! Előre magyar!“

Azt hiszem, hogy megfelelne az az a jó urak ezekre a kérdésekre — de... ide teszek én is három pontot gondolatjelnek — mert...

Ez a „de“ ette meg a magyaroknak minden szerencsét 1540. óta. Ez a „de“ forgatta ki a magyart egész valójából mindjárt 400 esztendő óta. E miatt a „de“ miatt lett kegyvesztett Hazánk történetének megannyi jelesse. E miatt a „de“ miatt kellett az I. Wesselényi Miklósnak 4 esztendőt Kufsteinban tölteni. E miatt a „de“ miatt lett hontalanul bujdosó kuruc Nagy Bercsényi Miklós, Tököly, Rákóczi. E miatt a „de“ miatt kellett száműzött idegenben meghalni Kossuth Lajosnak. E miatt a „de“ miatt kellett nekünk három idegen ország földjét megásni, hogy honi földbe tephessük a hü hitvest és az egyetlen leányt. E miatt a „de“ miatt kellett az első magyar miniszterelnöknek (gr. Batthyány Lajos) kötelet és golyót szenvedni. E miatt a „de“ miatt kellett most az utolsóknak (Tisza István gróf) ugyan ezt a kötelet és golyót az 1000 esztendő magyar nemzetnek — mi népünknek, ő választóinak odaigérni. E miatt a „de“ miatt akart a T. Ház egyik t. alelnökének képviselő társai közzé lövetni. E miatt a „de“ miatt kellett annak idején br. Bánffy Dezsőnek elhagyni a miniszterelnöki székét. E miatt a „de“ miatt maradt ám a jelenlevő IV. Wesselényi Miklós báró nélkül üres Szilágyvármegye főispáni széke, „de“ „de“ és ujra „de“...

A magyar fiuból ha katona lesz, — elveszett övére nézve. A kinnal, gyötrellemmel az utolsó falat kenyérig való költséggel felnevelt fiu, ha hivatalnok lett, célt ért, meghalt a hazára, a nemzetre, a szabad meggyőződésre nézve. Csak akkor tudja, hogy e Hazának szabad polgára, csak akkor látja meg a jó magyar népet, ha „fizetés felemelés“ kell, vagy penzióba akar menni. Ha szólni akar, szája elébe kell tartsa a kezét. Ha szíve dobog, mind a két kezével fognia kell a baloldalát, hogy ne dobogjon olyan hevesen. Ha a régmúlt idők dicsőségére érzelmei támadnak, gondolatai jönnek — vigyázni kell, hogy félúton megálljon. Nemzedékek vs. sztek, nemzedékek lesznek — abban a mérhetetlen bölcsességben, hogy

soha sem mondják ki a mi a szívükön van, ne beszéljenek úgy, a hogy a lelkük parancsolja és ha cselekedni akarnak jól nézzék meg ki a szomszédjuk jobb és bal felől.

De — mondjam-e tovább? — A lelkem fáj bele, minden szó egy halál, úgy se lenne soha vége. Es ugyan lehet-e panaszotok, van-e csak egy is köztetek, ki „le ne boruina a nemzet nagysága előtt“, derék egy faj ez a magyar, kegyelettel, halálval fizet nagyjainak.

Nézzétek csak, egyiknek egy hullaszállító levelet, másiknak egy kis lédát barna csontjainak, a harmadiknak egy parányi kis skatulyát porló porai számára.

Ti várjátok ugy-e a rodostói hamvakat — oh csodák csodája — hogy a magyaroknak leleményes választottjai nem alakítottak még egy császári és királyi hazafi hamvakat hazaszállító részvénytársaságot. De kedves hallgatók, választópolgárok, mind jó magyarok. Nem beszéltek efféleket, magam is aulikus vagyok, csak nem látszik rajtam!

A Lipót-rend nagykeresztése lennék, (minden kálvinista pappal együtt) csakhogy fából van a keresztünk: Kollonics faragta, a nápolyi gályákon maradt a forgács, néhány darabot elvitt magával a nápolyi tenger fenekéről Ruyter hollandus tengernagy... Nem illelenek hozzánk a kemény beszédek, nem tudom, hogy nem járt-e le a nekem kiszabott idő. Talán nem is szívesen hallgatjátok ezeket a régi beszédeket, (Halljuk! Halljuk! Elhallgattuk volna reggelig!) ha lenne ki meghallgasson, szívesen mondanék a régi napokról is egy s más történetet. (Halljuk! Halljuk!)

Csordultig telt a szívem s megteit gyönyörűséggel a lelkem, a mint a nemes báró beszédét hallottam, hogy lángelkével megemlékezett minden magyarról, a legutolsó mesterinasig. A tizenkettedik órája van itt a segítségnek, mert ha nem — elveszünk.

Lássuk csak! Feltesz egy magyar kereskedő egy cégtáblát a homlokzatára... Par hónap mulva mellé kerül egy pár szótag: a feleségét jelenti... kevés idő mulva alá kerül: „utóda...“

Aztán beteszik a cégtáblát a kapu közé... Onnan a pincébe kerül, de már befelé fordítják az írást... nem telik sok idő: a magyar kereskedő napidij mellett kiárulja a „csödtömeget“...

A magyar vevőközönség pedig, ha kettő találkozik, veri a mellét, hogy ő mindent „fennől“ hozat. Tudjátok ti ugy-e merre van „fel-fel“ azt is tudjátok, hol van az a hely, mely a magyarnak azt jelenti: „fenn“.

A magyar mesterember kisebb táblát tesz a kapujára... Aztán az utcaajtóra kerül... Később belül fordítják, mert künn igen magas a kereseti adója... Aztán bekerül a legutolsó udvari lakás aajtájára... Később egy fényes palotában sötét folyosón mentek végig, nagy betűkkel meglátjátok a folyosó végén ezt az írást: „HÁZ-MESTER“. Az ajtó belésén van aztán kicsi betűkkel: „X. X. cipész“, vagy más valami. (Élénk tetszés.)

A magyar iparost 6 órákor ott hagyja a segédje, mert a szakegyeletben értekezlete van... Az inasának sem tud parancsolni, mert el van kényesedve. Régen egy szál fagygyu-gerya mellett nemcsak együtt dolgozott, de együtt is érezett mester és segéd. Abból az

időből maradt a közmondás, hogy „aranyos a körmük“.

Hogy csak a kolozsváriakról szólnak, a mi gondbkötőink nevét messze országok ismerték. Az öreg Brozer István ötvös munkája ma is unikum az egész világon. Olyan cifra szűr, mint Kolozsvárt, nem készült az országban. És a nyalka csizma hirtelenséggel világot járt meg. (Ugy van! Igaz!)

Ma pedig 25 esztendeje látok egy kolozsvári kirakatban egy pár szép magyar csizmát: senkinek sem kell, hanem az I. kerület volt képviselőjének volt miniszteri államségélyével a „Turul-gyár“ készíti a magyar csizmát Mödlingben, itatós papirosból. (Zajos tetszés.)

Utoljára hagytam, az egész világ utoljára hagyja, a magyar gazdát. Fut, fárad, küzd és verejtekezik. Március elsejétől november derekáig nincsen se éjjele, se nappala! Vet könyhullással, hogy arasson vigassággal! Pedig nem ő arat. Minden szál buzára esik egy vigécl! Nem is ő adja el, hanem eladják ott „fenn“, zsebre is vágják a nereséget, azok a „felső“ jó urak, akik: azt se tudják, mi van fán terem a buza, vagy pedig vetni kell! (Élénk lyeslés!)

Megnyirják a magyar juhot, a magyar legelőt (jobban, mint a gazdáját a finánc!) „Fel“ viszik a gyapjút és gráci posztó lesz belőle!

A szöllőjét, a mitől egyszer vigadott a világ, megette a filoxera. Nem az a filoxera pedig, melyet háromszoros nagyító üvegen néznek a tudósok, hanem az, melynek zöld a hajtókája és kard van az oldalán. Talán axis-nak hívják?! (Nagy tetszés!) És így tovább.

Független és szabad igaz magyar prokátorok üresen hagyják irodájukat, mert veszélyben a haza. Utánuk fordulnak némelyek és azt mondják ebből sem lesz kir. közjegyző!

Jó tanítómesterek, magas képzettségű tanárok világosítják fiaikat, tanítják népüket! Elvan végezve: egyik sem lesz tankerületi főigazgató. (Ugy van!) Magamat sem veszem ki a sorból: az én sorsom is meg van pecsételve.

Örökké irigyeltem azokat a tudós urakat, a kik politizálni szoktak. Sohase járta meg a szívemet, nem fogta meg az eszem, hogy lehet politikától élni. Azért nem tudok én politizálni. Mert a mit én szölek, a mit én elmondtam: az nem politika, az történelem.

Megmondtam előre, hogy nem tudom megválogatni a szökeket, de kérlek Titeket kedves polgártársaink, mind jó magyarok: válogassátok meg Ti! Szedjétek széjjel az utolsó szótagig és ha csak egy hangot találtok, a mi nem igaz: mondjátok meg nekem holnap, vagy azután — az én lelkem fog legjobban örülni.

És bocássatok meg nekem, egy cseppet sem érzem magam ellenzéki gyűlésen. Ott állunk, a hol az I. Wesselényi Miklós állott, nem ellenzékiek, hanem patrióták, igaz hazafiak vagyunk. És ezalatt derék jó magyarok Lembergől szállítják Nektek a magyar nemeseket, Tarnopóiból jönnek hozzátok a királyi tanácsosok, Münchenből kapjátok képviselőtöket, törvényhozási büszke palotátok kétharmad részben megtelik olyan urakkal, kiknek nevét nem tudjátok kimondani, mert három mássalhangzó van egy sorban.

Főrendiházatok egy része nem tud magyarul, vagy ha tud, nem szívesen beszél. Es mg magyarokul szállítjuk a magyarokat államköltsé-

gen Amerikának, addig nem azt nézem, hogy ma programbeszéd és mához egy hét választás, hanem azt mondom, hogy ünnepe van a magyarnak, a mikor kibontott zászlójára báró Wesselényi Miklós neve van ráírva.

Elvégeztem, Nemes Báró, Méltóságos Uram! Beszéljünk még ketten egy pár szót!

Mi mind tudjuk, mi a könyvekben van a nagy Wesselényiekről. Mondogatjuk is, kinek-kinek, a mint írva áll. Magam jól ismerem Drágot, Zsibót, Görcsönt és Hadadót s tudom azt, hogy a mi könyveinken kívül sok ócska lapot rejteget ott Méltóságod, nagyérdemű őseitől, talán egy-egy rozsdás láncszemet is ereklyétül a szólásszabadságért. Ott lesznek tán Cserey Ilona levelei is, forró könyvnyel tele írva — a lelkiismereti szabadságért.

Tudom, hogy Méltóságod nagyatyjának asztalához ültek minden nap a legelső magyar színészek — nem a komédiások — hanem azért, mert a „nemzeti nyelv“-nek voltak apostolai.

Tudom hogy Szilágymegyének csaknem minden községében van „Wesselényi iskola“, — bizony nem egyébért, mint a magyar nép gyermekeiért, „nemzeti műveltségünkért“.

Nemes Báró! Méltóságos uram! hallgassa meg szólásomat.

1838-ban megáradt a Duna. Lélekvesztőn egyedül járt a jégablak között a II. Wesselényi Miklós. A mint a szentírás mondja: „Megdorgálta a vizeket“ és a parton állóknak oda kiáltott: „Mit féiték kicsinyhitűek!“ És meg nem állott sem éjjel sem nappal, a míg a legutolsó elkényszeredett gyermek és kétségbeesett asszony nem volt a biztos parton.

Most 1905-öt jegyzünk. Megáradt a „Tisza!“ Lélekvesztőn jár a magyar szólásszabadság! Adhatnók-e mi a védelmét jobb kezekbe, mint a III. Wesselényi Miklósséba.

1791-ben az erdélyi országgyűlésen az I. Wesselényi Miklós a Karok és a Rendek kegyelmes elnökének hatalmas karját kardján nyugtatva, kemény szóval mondá meg! „Szenvedni megtanultam, de félni nem!“ S mikor ujra elragadta hazafi lelkének lobogó tüze Turi Pálnak kellett megkérdezni: megtámadjuk-e Wesselényi Miklóssban a magyar szólásszabadságot, ki biztosít minket, hogy holnap aztán nem rajtunk a sor:“

„Anta ruit cedrus, sylvae trepidate minores!“

Megbízó levelünk, nem lesz külön — de ott van az a kőbe, ércbe, a zilahi piacon a mint a nagy Wesselényi aláhajlik, felemelni a por gyermekét.

Még egyszer köszöntöm Méltóságos Uramot! Köszöntöm báró Bánffy kegyelmes uramat! Köszöntöm gróf Desseffy Aurél ő exceleneciáját! Köszöntöm mind a tévollévő egyesült, lelkes hazafiakat s népem nevében még egyszer kérem — utoljára kérve — emeljék fel ezt a roskadó magyart!

Nem nagy munka, csak az urak és, minden magyar — legyen magyar!

Amen!

Ez volt az utolsó beszéd, amely elhangzott a monstre-gyűlésen, a melyet dr. Kecskeméty István elnök zárt be, annak a reményének adva kifejezést, hogy a kolozsvári két választókerület polgársága bizonyára

győzelemre vezeti a két ellenzéki képviselő lobogóját. (Percekig tartó viharos éljenzés és taps.)

A Hymnus és a Kossuth-nóta hangjai mellett lassan ki vonult az óriási sokaság a teremből. Fél óra is eltelt mire lent az utcán is több ezer főnyi polgárság egybeverődve megegyeszer lelkesen megéljenezte báró Wesselényi Miklóst s a budapesti vendégeket, a kik a Redouttal szemközt lévő Wesselényi palotába sétáltak át.

Utcai demonstráció.

Ezer és ezer ember az Unió-utcai Wesselényi-palota előtt hazafias dalokat énekelt s még egyszer hallani akart valakit az ellenzék vezérférfiai közül, mert igen sokan voltak, a kik kint rekedtek a gyűlés terméből.

A megújuló zajos ohajtásra dr. Várady Aurél lépett ki az első emelet erkélyére s gyújtó hatású politikai beszédet mondott, amelynek végén arra kérte a beláthatatlan nagy sokaságot, hogy csendben és rendben oszadjék szét s ne adjon alkalmat a rendőri beavatkozásra.

Az ügyes beszédet viharosan megéljenezte a közönség s zászlók alatt rendben a Főtér-felé vonult. Utközben a Kossuth-nótát énekelték s gyakran felhangzott az éljen és abcug kiáltás aszerint, hogy ellenzéki vagy kormánypárti ismertebb politikus nevét harsogta el egy-egy jobb torku polgártárs.

A demonstrálók a Főtérről a Kossuth Lajos-utcán, az Emke-téren és a Deák Ferencz utcán át, majd ismét a Főtérre fordulva, a Wesselényi Miklós-utcán és a Ferencz József-uton a pályaudvar elé vonultak, ahol ismét megéljenezték az ott társasvacsorára összegyűlt ellenzéki férfiakat. Ezután a nagy sokaság rendben szétoszlott. Rendőri beavatkozás sehol sem történt.

Lakoma a vasutnál.

Este az indóház éttermében lakoma volt a vendégek tisztelőre, mikorra is, a nagy terem megtelt résztvevőkkel. Pohárköszöntőt nem mondtak csupán Pisztorý dr. becsuztatta el rövid szavakkal a vendégeket, s erre lelkes éljenzés támadt, majd a Kossuth-nóta dallama hangzott fel. Másfél óra hosszáig volt együtt a társaság, s akkor, 11 óra után, Bánffy báró és Desseffy gróf zajos óvációk között fejszálltak a vonatra, a mivel beveződött a tegnapi események sorozata.

MULATSÁG.

Farsangi napló.

Január 28. Piros kalikó-estély.
Január 29. Könyvnyomdászok thea-estélye Torna-Vivóda.
Február 1. Vörös-kereszt-estélye, Vigadó.
" 1. Református diákbál, New-York.
Február 4. Tiszti-estély, New-York.
Február 4. Református papnövendékek bálja Központi szálló.
Február 4. Vasutasok estélye, Ferencz József-ut 63 szám.

" 11. Városi tisztviselők bálja, Vigadó
" 11. Megyei piknik, Megyeház.
Febr. 16. Nőegylet fillér-estélye, New-York.
Febr. 18. Birósági piknik, New-York.
Március 4. Dávid Ferenc-estély, New-York.
" 11. Megyei piknik, Megyeház.

Krónika.

Szádeczky, Betegh, Széky.

*

— január 19.

Ellenzéki infámia gyakran emlegeti, hogy a szabadelvű párt rendre deriveálta az erkölcsöket. Hogy ez mennyire nem igaz, fényesen beigazolják a kolozsvári nagy jellemek, kiknek száma épen nem jelentéktelen.

Olyan egész férfiak ezek, kikben a meggyőződés bátorsága párosul puritán elvűséggel, kik tartozkodás nélkül valják a „*si fractus ilabitur orbis*“ elvét és mint „*justus és horax oír*“-ek mindenre készek azért, a mit lelkükben igaznak, agyukban helyesnek ismernek el.

Talán első helyen áll közöttük Szádeczky Lajos dr., az egyetem tudós tanára, kinek politikai szereplése valóban méltó arra, hogy az utókor számára kőbe véssék.

A kiváló férfiú az ő kolozsvári politikai szereplését egy negativummal vezette be. Az 1896 évi választásnál nem szavazott senkire. Olyan tüntetően tette, hogy lehetetlen volt róla tudomást nem venni.

Am azóta sok mindentről kellett tudomást venni. — A kiváló férfiú azóta ugyanis szerepelt, mint a szabadelvűpárt hive, akinek gyönyörűség a Feilitzsch báró képviselő-sége. 1903-ban pedig fellelkesülvén a kecskeméi és debreceni szabadelvűpártok állásfoglalásán, melylyel az ellenzék nemzeti követeléseit támogatják: Dorgó Albertől a helyi szabadelvűpárt összehívását követelte „hadd nyilatkozzék meg a kérdésben a párt hazafias lelkiismerete.“ Mikor pedig Dorgó ur nem volt hajlandó a gyűlés egybehívására, lármázott erre-arra.

Előbb egy kevéssel nem épen hízogó módra nyilatkozott Hegedűs Sándorról, ki szerinte, mint kereskedelmi miniszter oly csuful bukott, mint előtte még senki. Vannak még, akik emlékeznek a kiváló férfiúnak a Szerényi-Nadányi sajtóper iránt tanusított feltűnő érdeklődésére, mely bizonyára a historikus érdeklődése volt és mely — bizonyára historikai nyomokon — Hegedűst illetően a jövő ítélőszéke elé furcsa vádakat formulázott.

És most Szádeczky Lajos ur elmegy a New-Yorkba bankettezni, lelkesül a szabadelvűpártért, mely a nemzeti követeléseket lealkudta és toporzékol Hegedűsért, a ki szerinte mint kereskedelmi miniszter olyan csuful bukott. Szóval Szádeczky Lajos ur kiválóan nagy politikai jellem és derék, becsületes ember, akár csak Brutus.

De Betegh Péter és Széky Miklós urak sem kisebbek ám. Az 1893-iki nemzeti mozgalom őket a józanokat, a komolyakat, a bölcse-

ket is magával ragadta. Elsodorta a kormánypártból egész az ujpártig. Beléptek oda mind a ketten. Aláírásaikkal jelezték a belépést. És egy évre rá újból visszasompolyogtak a kormánypártba. Tették ezt minden indokolás nélkül. Még csak be sem jelentették régi pártjuknak átlépésüket. Annál kevésbbé indokolták azt meg. Az indokolás bajos dolog is lenne. Hisz az ujpárt programja nem változott. A sokat szidott koalíció sem befolyásolhatta őket, mert az először is taktikai dolog, másodsor Kolozsváron mindkét kerületben az ujpárt javára szolgál a koalíció, melytől tehát nem féltették sem a szent 67-es alapot, sem a dicső szabadelvűséget. Mi lehetett tehát az oka Pálfordulásuknak? — Mert, hogy Smiel Dávidnál mi: azt mindenki tudja, ő sem tagadja. De Betegh Péter és Széky Miklós? ... Hát ők is nagy jellemek és derék, becsületes emberek, akár csak Brutus ... Vajjon miért írta Petőfi Sándor: Ha férfi vagy, légy férfi — Ne hitvány, gyöngye báb.

Választás

és utcai kihágások.

A polgármester a közönséghez.

— Saját tudósítónktól. —

Szvaicsina polgármester az alábbi sorokat intézi Kolozsvár város közönségéhez:

FELHÍVÁS

Kolozsvár sz. kir. város közönségéhez.

Közeledvén az országgyűlési képviselő választások ideje, tekintettel arra, hogy ilyenkor a politikai pártok közötti ellentétek jobban kiélesednek és a pártszenvédély és a választásokkal járó izgatottság a kedélyeket könnyen lobbanóvá teszi, a mi gyakran kihágásokra vezet, sőt néha a polgárok nyugalmát és a közbiztonságot is veszélyeztető utcai demonstrációval végződik. Tanácsunk a rend és nyugalom fenntartása és a képviselő választások zavartalan lefolyása érdekében szükségesnek látta városunk rendszeres közönségéhez az alábbi tájékoztatással és kéressel fordulni.

Utcai kihágások, a miket különben a társadalom minden tisztességes tagja kárhoztat és elítél, csakis azért fordulhatnak elő, mert városunk békés lakósága, férfiak, nők és gyermekek pusztán kíváncsiságból néha tömegekben csoportosulnak a választási helyiség előtti tere és szomszédos utcákba, — mikor aztán a rendezetlenség hajlandó elemek észrevétlenül a tömeg közé vegyülnek és észrevétlenül izgatnak, sőt megtámadják és inzultálhatják is a rendfenntartó közegeket.

Megnehezíti a rend helyreállítását, sőt néha veszélyessé teszi a helyzetet az, ha az ártatlan kíváncsiak tömege akkor sem akar önként szétoszlani, midőn a rendbontók az est beálltával nagyobb kihágásokra is felbátorodnak, mert ekkor a kíváncsiak és ártatlanok nagy tömegéből a rendetlenkedőket nem lehet fölismerni és hozzájuk férni.

Ezért tekintettel a f. hó 26-án megejtendő képviselő választásra, felkérjük mindenekelőtt Kolozsvár sz. kir. város rendszeres közönségét, hogy a választás napján egy választási épület környékén, mint a város egyéb részein is a csoportosulástól, gyülekezéstől tartózkodjék. — Felkérjük különösen iparos polgártársainkat és a gazdaközönséget, hogy a választás napján tanulóikat, illetve cselédeiket hazulról el ne bocsássák, vagy ha el is bocsátják, a legszigorubbán utasítsák je-

len rendelkezésünk betartására. — Egyszermind figyelmeztetni óhajtjuk a közönséget arra is, hogy abban az esetben, ha a közönség saját jól felfogott érdekében jelen figyelmeztetésünket figyelemre nem méltatja, ahhoz nem alkalmazkodik, a rendőrség szigorú fellépését és beavatkozását idézi elő.

Bizva Kolozsvár sz. kir. város közönségének rendszeretében, bizton reméljük, hogy ezen intézkedéseinket figyelembe véve közremunkál és segítségünkre lesz annak elérésében, hogy városunkban a közrend egyáltalában meg ne zavartassék és törvénybe ütköző utcai kihágások elő ne fordulhassanak.

Kolozsvár sz. kir. város Tanácsának 1905. évi január hó 13-án tartott üléséből.

Szvaicsina Géza,
kir. tan., polgármester.

„Maradjunk kormánypártiak!“

A szamosujvári mamelukok kudarca.

— Saját tudósítónktól. —

— január 19.

Levelezőnk írja: Szamosujvárt ma 19-én csütörtökön d. u. fél 3 órakor tartotta meg másodsorú jelölőgyűlést a helyi szabadelvűpárt, mert az első hivatalos jelölt, dr. Gorove László, a jelöltséget kerekén visszautasította.

Jellemzi a gyűlést elsősorban az a körülmény, hogy a szabadelvű korifeusok, tartva a multkori jelölőgyűlésen bőven osztogatott abcugoktól, a város összes rendőri készletét, összesen 6 drb városszolgát és egy csendőrparancsnokot vezényeltek ki, s a gyanus alakokat be sem bocsájtották a terembe. A jelölő-gyűlésen jelen voltak az államtitiszviselők közül a hivatalok főnökei s vagy 8 drb izraelita honpolgár, kiket a nagyszámban jelen volt ellenzéki polgárok zajosan megabcugoltak. A kétkulacos pártelnök, Kopár Kristóf pár akadozó szóval nyitotta meg az ülést, s egyttal tudatta a jelenvoltagekkel, hogy Gorove nem fogadta el a jelöltséget, ajánlja tehát dr. Gopcsa László, miniszteri osztálytanácsost. Majd Issekutz Győzöt, a volt erzsébetvárosi képviselőt hivajja a gyűlésre, tájékoztatandó a gyűlékezetről a politikai helyzetéről, hogy aztán, mint ő mondá, „*jobban választthassunk!*“ Megjelent Issekutz zajos abcugok között, s hozzá is fogott beszédéhez, melyet azonban a folyton megújuló „*Hazaáruló!*“ „*Minek jött ide!*“ „*Le vele!*“ „*Abcug!*“ s más hasonló kiáltások miatt kénytelen volt a lehető legrövidebbre szabni. Beszédének legkiemelkedőbb pontja volt ama rész, melyben kijelentette, hogy az országot csak a jelenlegi kormány vezeti félre, de hát ha jön 10 év múlva egy jobb kormány! Maradjunk tehát kormánypártiak! (Ez aztán bölcs kormánypárti logika!) A gyűlés zajos abcugolások, le vele s más kiáltások között ért véget. Issekutznak sem lesz kedve megegyeszer Szamosujvárra jönni felvilágosító beszédet tartani.

LEGUJABB.

— A „NAPLÓ” távirati és telefon-tudósítása. —

Barabás jelöltsége a fővárosban.

Budapest, jan. 19. (Saj. tud.) Barabás Bélát az országos függetlenségi és 48-as párt alelnökét a főváros VII. kerületének ellenzéki polgársága felleptette képviselőjelöltnek Morzsányi Károly kormánypárti jelölt ellen.

Nyiry Marosvásárhelyen.

Budapest, jan. 19. (Saj. tud.) Marosvásárhelyről táviratozzák: Nyiry Sándor honvédelmi miniszter ma Sándor János belügyi államtitkárral Marosvásárhelyen járt, a hol a honvédelmi miniszter programbeszédet mondott. A polgárság hidegen fogadta a minisztert.

Apponyi gróf Esztergomba.

Budapest, január 19. (Saját tud.) Apponyi Albert gróf ma Kmetty Károly egyetemi tanár az esztergomi választókerület ellenzéki jelöltjének támogatására Esztergomba utazott, ahol Kmetty programbeszédet mondott. Apponyi grófit, aki szónoklatával elragadta az esztergomiakat, nagy óvációban részesítették.

Véresre vert kormánypárti jelölt.

Budapest, jan. 19. (Saját tud.) Dicsőszentmártonból táviratozzák, hogy a balvásári választókerületben Kabos Ferenc kormánypárti és Gaál Jenő függetlenségi jelölt küzdenek egymással. Ma Bonyhán akart Kabos programbeszédet mondani, de a felbőszült választók véresre verték, beszorították a város házára s ott megöléssel fenyegették, ha le nem mond a jelöltségéről Gaál Jenő javára. Kabost a csendőrség szabadította meg szorult helyzetéből. Később a város házat valósággal lerombolták.

Ágyugolyó a cár palotájába.

Budapest, jan. 19. (Saját tud.) Szentpétervárról táviratozzák, hogy tegnap a görög keleti vizkereszt napján a cár tiszteletére a szent Pál erődől ágyuból diszlövéseket tettek a cár tiszteletére. Eddig ki nem derített módon az ágyuba éles töltés került, melynek golyója a cár téli palotájának Nikoláj termébe röpült, ott a nagy csillárt leverte s a terem közepére hullott. Az eset Szentpétervárott nagy izgatottságot keltett; sokan előkészített merényletnek mondják.

Kossuth Ferenc Szolnokon.

Budapest, január 19. (Saj. tud.) Szolnokról telegrafálják, hogy Kossuth Ferenc ma ott óriási lelkesedés közben beszédet tartott Zichy gróf mellett, azután Zichy gróf tartotta meg programbeszédét.

Megakadályozott programbeszéd.

Budapest, január 19. (Saját tud.) Muraszombatból táviratozzák, hogy Teleky Sándor gróf kormánypárti jelölt ma ott programbeszédei akart mondani, de a polgárság nem engedte szöhoz jutni; az emelvényt összerombolták, a Teleki zászlókat megégették.

A német trónörökös balesete.

Budapest, január 19. (Saját tud.) Berlinből sürgönyzik, hogy ma Potsdamban a német trónörökös kizuhant fogatából és súlyos zúzódásokat szenvedett.

Lukács László lemondási hite.

Budapest, jan. 19. (Saját tud.) Bécsből táviratozzák, hogy egy német lap szerint Lukács László pénzügyminiszter lemond tárcájáról.

NAPLÓ.

— Hírek. —

* Szakbizottsági ülések. A város törvényhatóságának jogügyi, pénzügyi, tanügyi és rendészeti szakbizottságait együttes ülésre hívja össze Szvacsina Géza polgármester. A szakbizottságok a városház közgyűlési termében holnap délután 3 órakor kezdik meg üléseiket, a melyen több törvényhatóságnak átiratát, valamint a városi számvevőségnek, mérnöki hivatalnak és a városi főerdésznek egyes előterjesztéseit veszik tárgyalás alá. A tárgysorozatnak legfontosabb pontját kétségkívül a belügyminiszternek az a körrendelete képezi, a melylyel a kormány a városok és községek fogyasztási adótermészetű jövedelmeinek ideiglenes rendezéséről szóló 1899. évi VI. törvény-cikk hatályát meghosszabbítja.

* Méhészek gyűlése. Az „Erdélyrészi Méhész-Egylet” évi rendes közgyűlését e hónap 29-én (vasárnap) délután 3 órakor tartja meg az „Erdélyi Gazdasági-Egylet” Petőfi utca 7. szám alatti helyiségében. A gyűlésen az igazgatóválasztmány s a pénztárvizsgáló-bizottság teszik meg évi jelentéseiket, majd a pénztárnok számol el a múlt évi bevételekről és kiadásokról és tárgyalás alá veszik a folyó évi költségvetést. A közgyűlésen, melyet báró Jósika Gábor elnök fog vezetni, megválasztják az új tisztikart és az igazgatóválasztmányt.

* Kossuth-ünnep Nagyenyeden. A nagyenyedi Kossuth Lajos-asztaltársaság e hónap 22-én, vasárnap este 8 órakor a régi városház báltermében összejevetelt tart a következő műsorral: Nyitányt játszik a Káló Géza zenekara. Felolvas Medgyes Erzsébet urnő. Magyar dalokat énekel Kovács Károly buzásbocsárdi ref. lelkész. Szaval Molnár Károly főgimnáziumi tanár. Vig monologot ad elő Solymossy Elek színművész, a Népszínház volt tagja, a ki egyszersmind kuplékat is fog előadni. Műsor után — tánc lesz. Az összejevetelre egy korona belépti díjat kell fizetni.

* Halálozás. Özvegy Thaller Jánosné Kaizler Etelka 78 éves korában tegnapelőtt este elhalt. Kalmár

Antal távirdafelügyelő neje az elhunytban édesanyját gyászolja. Temetése ma délután 3 órakor lesz.

* Felolvasás az iparosoknak. Az iparos segéd-munkások képzésére szervezett bizottság legközelebbi ismeretterjesztő előadását holnapután 3 órakor tartja meg a városház közgyűlési termében. Ez alkalommal dr. Veress Vilmos fog előadni, a melyet egyuttal érdekes természettani kísérletekkel is fűszerez. A belépés díjtalan.

REGÉNY.**Jgézet.**

— Regény. —

Irta: Elzéar Pierre. 8

— Elhiheti, uram, hogy részt veszek fájdalmában. De miben lehetek önnek szolgálatára?

— Azt gondolja, mondá Roger, hogy a pört nem lehet felújítani? Pétrement elbámult.

— Máris? kérdé; talán valami új bizonyíték van kezében?

— Nincs semmi, az egész ügyet is csak felületesen ismerem és nagyon lekötelezne ha az ügyre vonatkozó iratcsomót rendelkezésemre bocsátaná.

— Nagyon szívesen, kedves uram, holnap megkaphatja. De mire alapítja hát reményeit?

— Ugy sem értjük meg egymást, felelt Roger. Csak egy kérdést engedjen meg, uram. Hisz ön bátyám ártatlanságában?

— En minden ügyfelem ártatlanságáról meg vagyok győződve ez elvem, még ha be is vallaná bűnét. Láttam már, hogy valaki ön magát hamisan vádolja, dicsekvésből, vagy meg van fizetve, vagy a bíróságot akarja félre vezetni.

— Ez nem volt ugyan a mi esetünk, de azt mondhatom, Guilmain Jean nagyon rosszul védekezett. Fellépése csak ártott neki. Nem volt benne semmi felháborodás, a mit pedig okvetlenül kellett volna neki éreznie, ha nem ő követte volna el a bűnt. Maga ellen haragította a bíróságot semmibevevéssel. És mégis csak egy szótöbbséggel ítéltetett halálra. Azzal is biztosítottak, hogy kérvényünk utján kegyelmet kap; mégis minden kísérletünk kárba veszett. A törvény menetének szabad folyást kellett engedni.

— Ön bizonyosan sokszor beszélt az elítélttel.

— Nem nagyon gyakran. Nagyon egykedvűen fogadott. Miután előadta az esetet, a melyet el kellett hinnem, dacára, hogy elég valószínűtlenül hangzott, alig szólt hozzám néhány szót. — Nincs valami újság, amit elmondhatnék, mondogatta. És visszasülyedt fásultságába, melyből nem lehetett őt fölrazni. Reám sem hallgatott.

— Oh, ha én itt lettem volna!

— Igaz, most jut eszembe, hogy beszélt egy testvéréről, kit már tíz éve nem látott. Halottnak hitte őnt. Jobban sajnálom én az ön távollétét mint bárki más.

— Hogyan ítélték halálra egy becsületes embert, kinek multját semmi sem terheli, mikor nem is volt semmi döntő bizonyíték ellene?

— Önnek Guilmain ur, joga van átkozni a bíróságot, de mégis kicsit könnyen beszél. Holnap majd elküldöm az iratokat akkor ítéljen. Mint ügyvéd, én is ártatlannak tartottam bátyját; de mint bíró... Isten tudja mit határozottam volna.

De gondoljon a körülményekre és mily körülmények között találták a bátyját. Akarja, hogy részrehajtatlanul tanulmányozzuk az ügyet?

— Figyelek, mondá Roger, kit elkészerített az ügyvéd közönyössége.

(Folytatjuk).

Főszerkesztő: DR. ÓVÁRI ELEMÉR.

Felolvasó szerkesztő: SZÁSZ ÖDÖN

Kiadó: „NAPLÓ” hirlapkiadó-vállalat

NYILTTÉR

Reggelig nyitva.

A Jókai kávéházban Jókai-u. 4. sz. a farsangi idény alatt naponta, éjfél után

friss korhelyleves és valódi szepesi tormás virsli. Mulató közönség találkozó helye

Heimann Sándor kávész.

Reggelig nyitva.

Régi erdélyi borok

Unió-utca 7. szám alatt.

Szilvási, hadrévi, rózsamáli stb. a Benigni pinczéből palaczkozva és hordóval olcsón eladók.

Asztali borok 90 fillér., 1 kor. 20 fillér árban üveggel együtt literenként ugyanott kaphatók. Rendelés házhoz küldetik. — Telephon szám 531. Üvegek visszavételnek.

ŐSZI ALBERT

ékszer és óra nagy-raktára, Kolozsvárt, Wesselényi M.-u. 2. nagy választék ezüst árukba. — Javitások felvállaltatnak.

Eladó

egy házas telek a monostori utcában.

Ujonnan épült, 6 szoba, 3 konyha, fürdőszoba és melléképítményekkel, nagy gyümölcsös kerttel

15,500 koronáért.

4000 kor. készpénz, a többi amortizált kölcsön.

10 évig adómentes.

Értekezhetni a kiadóban.

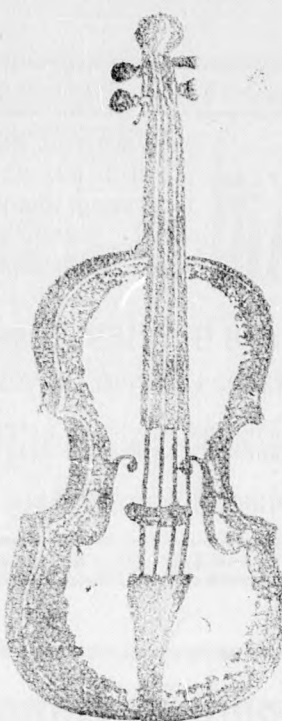
Első kézből, a gyárban vásárol Ön olcsón és legjobban!

Első magyar villamos erőre berendezett hangszergyár

STOWASSER J.

királyi udvari hangszergyáros, hadsereg-szállító, a Rákóczi javított tárogató és a hangfokozó gerenda feltalálója

Budapest, II., Lánchíd-utca 5. szám.

Ajánlja saját gyárában készült, általános elismert különleges (specialitás) fa-, réz-, fuvó- és vonós hangszereit, czimbalmokat, stb.

Legnagyobb raktár és gyár.

Hegedűk 3-, 4-, 5-, 6-törintől feljebb, a legjobb felszereléssel.

Hangfokozó gerenda mely által bármely hegedű vagy gordonka sokkal jobb, erősebb és lényegesen hangosabb (biztos siker); hegedűbe javítással 4-rt.

Harmonikák, legjobb, erős, elpusztíthatatlan hangokkal, 2-50, 3-, 4-, 5-törintől feljebb. Különleges aczéhangú hangversenyharmonikák, saját minták.

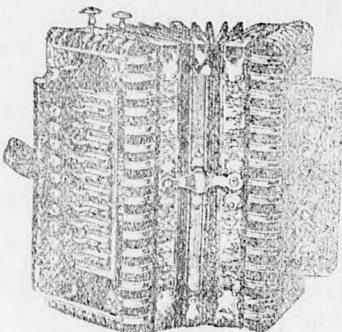
Zenekarok teljes felszerelésre előnyös feltételek mellett, jutányos árban, elismeri jó minőség, a hadsereg és a legtöbb katonai zenekaroknak szállítója vagyok.

Javítások az összes hangszereken, különleges szakszertű pontossággal, jutányos árban eszközölhetnek.

Kezesség minden egyes hangszernél!

TÁROGATÓ rózsafából, ujezlist billentyűvel és iskolával, 30-rtől feljebb.

Harmoniumok, világ-legjobb gyártmány, 65-rtől feljebb.

Kivitel nagyban és kicsinyben!

Árjegyzék minden hangszerről kívánatra ingyen és hérm. küldetik.

Ujhelyi M. és Társa

könyvnyomdája
Kolozsvár,
Jókai-utca 15. szám.

Elkészítetnek mindennemű nyomtatványok a legújabb és legdiszesebb kiállításban jutányos árakon

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek

Telefon szám 379.

Nyomatott Ujhelyi M. és Társa könyvnyomdájában Kolozsvárt, Jókai-utca 15.

☛ Telefon-szám 399. ☛

STERN JÓZSEF

liszt-, fűszer- és tűzifa-kereskedése

KOLOZSVÁR, Wesselényi-utca 12. szám.

A közelgő nagy ünnepek alkalmából felhívjuk a n. é. közönség figyelmét arra, hogy STERN JÓZSEF liszt-, fűszer- és tűzifa-kereskedőnél Kolozsvár, Wesselényi Miklós-utca 12. szám alatt

a legjobban és a legolcsóbban lehet lisztet, fűszert és tűzifát beszerezni.

Ne mulassza el senki sem hiedetéseim valódiságáról meggyőződni.

Felhívás.

Az „Erdélyrészi általános takaré- és hitel-szövetkezet” (Kolozsvár, Ferencz József út 2.) 3 évre szóló **koronás-évtársulatot** indított meg, a melybe való belépésre a t. közönség ezennel tisztelettel felhivatik.

Az évtársulat tagjai 3 éven át hetenként 1, vagy több koronát fizetnek be betéti könyvre s a 3 év leteltével úgy a befizetett összegek, valamint 5% kamatja s az átírási és késedelmi díjakból eredő jövedelem a bank által a tagoknak készpénzben kifizetetik. Az említett jövedelemmel a betett koronák kamatja 10%-ra is felnöhet.

A tagok kölcsönt nyernek váltóra, kötelezvényre, értékpapírra és jelzálogra, mérsékelt kamattal mellett.

Ha a tag kölcsönt vesz igénybe, a kölcsönt 1-2 koronájával fizetheti 3 év alatt vissza, ha pedig kölcsönt nem vesz igénybe, de bármely okból a befizetéseket beszüntetni akarja, könyvét másra átruházhatja s azt mint készpénzt bárki átveszi.

A hetenkénti koronás befizetést senki meg nem érzi s így minden tag minden nagyobb áldozat nélkül három év alatt jól kamatozó tőkére tesz szert.

Az évtársulatba való belépés mindenkinek melegen ajánlható.

Uj üzlet! A vashid mellett Uj üzlet!

valódi SINGER varrógépek raktára.

Van szerencsénk a nagyérdemű közönséggel tudatni, hogy a volt Bernáth E. Sándor-féle kerékpár és varrógép-kereskedést átvettük és azt

Finkler és Társa

cég alatt (Babos-palota) tovább vezetjük. Nagy raktárt tartunk kerékpárokban, varrógépekben és azok alkatrészeiben.

☛ Mechanikai javító műhely. ☛

Javitunk: varrógépeket, kerékpárokat és irógépeket. Készítünk: villany csengő berendezéseket, emailrozásokat, nickellezéseket és minden e szakmába vágó javításokat **olcsón** és **pontosan**.

Varrógépek részletfizetésre is kaphatók gyári áron!

Szerkezeti hibákért 6 évi jótállást vállalunk. Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközölünk. A n. é. közönség b. pártfogását kérve vagyunk tisztelettel **FINKLER és TÁRSA.**